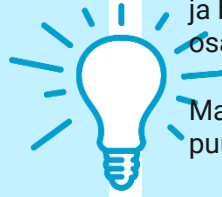

Muutosilmiö: Digitalisaatio

Elämme murrosvaihetta. Tätä kuudetta muutosaaltoa kutsutaan **älykkään teknologian aikakaudeksi**. Teknologisia ajureita ovat mm. automatisaatio, esineiden internet, 3d-tulostaminen, robotisaatio, tekoäly ja virtuaalitodellisuus.

Geeni- ja bioteknologia muuttavat ruuantuotannon radikaalisti. Ehkäisevä sekä sairauksia hoitava älykäs teknologia mullistaa käsityksemme hyvinvoinnista ja terveydestä ja niihin liittyvistä toimijoista, prosesseista ja rakenteista.

Kuntaliitto: Muutosajurit 2018

Haasteita kehyskunnille

Digitalisaation mahdollisuuksien tunnistamisen ja hyödyntämisen kannalta olennainen osaaminen valuu keskuskaupunkeihin

Maaseudulle ulottuva tietoliikenneinfra on puutteellinen

Mahdollisuuksia kehyskunnille

Kehyskunnilla on paljon voitettavaa yhteistyössä järjestelmien hankinnoissa ja yhdenmukaistamisessa sekä digipalveluiden kehittämisessä

Kehyskunnat ovat kooltaan ketteriä etenijöitä palveluiden digitalisaatiossa

Millaista apua, tukea ja lisäarvoa Kuntaliiton tulee teille tarjota tässä teemassa?

Lisähaasteita

- Kaupunki- ja maaseuduilla tietoliikenneinfra (kuituverkot) on puutteellinen
- Pakkotahtiset valtion digihankkeet (esim. suomi.fi)

KL voisi tunnistaa ja priorisoida valtion digihankkeita, laatia kunnille niiden yhteiset työsuunnitelmat ja arvioida niissä tarvittavia työmääriä/resurssit

KL voisi tehdä koordinoituja ratkaisuhakuja esim. kansallinen tulorekisteri, verokortt uudistus

KL tiedolla johtamista (Suomi nyt kehitysmaa veroasioissa), valtakunnallinen tilastotieto 2 – 3 v. vanhaa/ Asukasluvut, työpaikkakehitys

KL voisi koordinoida yhteisiä kehityshankkeita ml. Valtion ja Sitran rahoitushaut; kunnilla ei ole lisäresursseja yhteiseen kehitystyöhön

KL voisi luoda mallin sähköisille kuntalaisfoorumeille, jotka pitävät yllä paikallisia keskusteluja paikallislehtien kadotessa vrt. demokratia

KL voisi monistaa digialustoja muiden käyttöön

KL voisi antaa kuntien käyttöön asiantuntijaresursseja esim. tietoarkkitehtuuri

KL kunnat eivät ole edelläkävijöitä -> paljon tehtävää -> koordinointia tähän

KL kokeilut, hyvien käytäntöjen levittäminen, Digi-innovaatiopalkinto

Muutosilmiö:

Ilmastonmuutos ja luonnonvarat

Ilmastonmuutos on tärkeä globaalin toimintaympäristön muuttuja. Ilmastonmuutoksen **hillitseminen** ja siihen **sopeutuminen** ovat EU:n ja koko maailman laajuisen toiminnan keskiössä ja tulee näkymään konkreettisemmin kuntien ja alueiden toiminnassa.

Raaka-aineiden kasvava kysyntä nostaa hintoja ja materiaalivallankumouksen edelläkävijät hyötyvät asiasta eniten (esim. kiertotalous). Globaalin näkökulman lisäksi paikallisen terveellisen ja turvallisen elinympäristön ylläpidon painoarvo kasvaa.

Kuntaliitto: Muutosajurit 2018

Haasteita kehyskunnille

Lentokentät ja yksityisautot edelleen tärkeitä.

Liikkumisen tarve

Muuttoliike voi vaihdella **asumispreferenssien** vaihdellessa (halutaanko omakotiasumista ja edullista tilaa vai palveluja ja riippumattomuutta autosta), jolloin kestävien liikennetarkaisujen rakentaminen hankalaa.

Maaseudulle jääneiden kunnan omistamien **tyhjen kiinteistöjen energiankulutus** Keskustamaisten yhdyskuntien liikennetarkaisut kun edelleen liikutaan autolla (autot vievät tilaa)

Mahdollisuuksia kehyskunnille

Siirtymistä **uusiutuviin energiamuotoihin** voidaan tehdä nopeastikin, esim. tuulivoimainvestoinneilla

Etätyön lisääntyminen

Lähijunatarkaisut ja muu joukkoliikenne

Luontopohjaiset tarkaisut sopeutumiseen

Millaista apua, tukea ja lisäarvoa Kuntaliiton tulee teille tarjota tässä teemassa?

Lisämahdollisuuksia

- Siirtymistä uusiin energiamuotoihin, tuulivoimainvestoinnit, bioperäiset tarkaisut, maalämpö

KL voisi pohtia yhdessä kuntien kanssa mitä on resilienssi (joustokyky) ilmastoasioissa (energia ja kaavoitusasiat)

KL tuki ilmasto- ja ympäristöstrategioiden laadintaan (pohjat, alustat, mallit, mittarit)

KL vuoropuhelu lähijunien seisakkeiden tarpeesta valtioon päin (1 h ja 4 h junat)

KL alueellisten kiertotalousjärjestelmien edistäminen lainsäädäntötyössä m. hankintalainsäädäntö/ Rajoitukset kilpailutuksessa

KL kiertotaloustarckaisujen kokoaminen, levittäminen ja riippumaton arviointi

KL puurakentamisen ml. Hybriditarkaisut korostaminen (hiilinielu)

KL tilastot kotimaisten raaka-aineiden käytöstä

KL viestintä kuntien ostokäyttäytymisen muutoksista vrt. SOK

KL joukkoliikenteen ja matkaketjujen digitalisaatioapu/ asiantuntija-apu

KL hyvät tulokset näkyviin, kehyskuntien rooli merkittävä esim. yhdyskuntien tiivistämisessä

Muutosilmiö: Kaupungistuminen

Kaupungistuminen globaalina megatrendinä jatkuu. Suomessa kaupungistuminen on voimakasta.

Suuret elinkeinojen rakennemuutokset ja työmarkkinoiden turbulenssi korostavat kaupungistumista ja ohjaavat ihmisiä sijoittumaan **alueille, joilla on työllistymisen mahdollisuuksia.**

Kaupunkiseudut **kilpailevat** osaajista, asukkaista ja yrityksistä.

Kuntaliitto: Muutosajurit 2018

Haasteita kehyskunnille

Joukkoliikennejärjestelmän ja valtakunnallisen tieinfran ylläpito

Tunnin juna ei pysähdy kehyskunnissa

Mahdollisuuksia kehyskunnille

Väestö kasvaa monissa kehyskunnissa

Millaista apua, tukea ja lisäarvoa Kuntaliiton tulee teille tarjota tässä teemassa?

Lisämahdollisuuksia

- Palvelut lähellä

KL kaupungistumisen ilmiö jatkuu, KI voisi kertoa mitä haasteita se tuo koko Suomelle, mitä tapahtuu kuntarakenteelle, keskuskaupungeille, maakunnille kun 1/3 – ¼ asukkaista katoaa?

KL sanottava ääneen, että esim. reunakunnat tulevat liittymään kehyskuntiin

KL todettava erilaistuvat maakunnat

KL käynnistettävä keskustelu monipaikkaisuudesta, kaksoiskuntalaisuudesta, ketkä voittavat, ketkä häviävät, ketkä putoavat väliin/ tarvitaan erilaisia skenaarioita

KL voisi tehdä kansainvälistä tiedonkeruuta mitä eri ilmiöissä tapahtuu ja julkaista yksinkertaistetun Koosteen eri ilmiöistä esim. Kiinan ekologisoidut kaupungit (Rurbaani ja transurbaani)

KL kaupunkien ja kuntien välinen liikkuminen on osa kilpailukykyä, KL voisi kannustaa joustaviin paikallistyömahdollisuuksiin, yhteisiin etätyötilaratkaisuihin ja markkinoida niiden osallisuus ja yhteisöllisyysmahdollisuuksia

Muutosilmiö: Alueellinen erilaistuminen

Väestö vanhenee koko Euroopassa, erityisesti Suomessa. Eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa ja työikäinen väestö vähenee.

Väestön ikääntyminen koskettaa kaikkia Suomen kuntia, mutta väestön ikärakenteen kehityksessä on **huomattavia eroja**.

Työikäisten osuus vaihtelee 50 prosentin ja 70 prosentin välillä. Polarisaatio **hyvä- ja huono-osaisten välillä** on riskitekijä.

VNK Muutostekijät 2017

Haasteita kehyskunnille

Maaseutualueet tyhjenevät

Keskustamaista asumista toivotaan lisää

Mahdollisuuksia kehyskunnille

Ikääntyvä väestö palaa juurilleen

Maahanmuutto voi mahdollistaa työvoiman saatavuutta ja kasvattaa väestöä

Millaista apua, tukea ja lisäarvoa Kuntaliiton tulee teille tarjota tässä teemassa?

Kasvavia ja kehittyviä alueita ja kuntia pitää myös tukea eikä "rankaista" kasvusta

"Kevyt kunta" -ajattelu ei hyväksi kehyskunnille → pitää vastustaa etenemistä

Kehyskuntien äänen kuuluminen (vrt. keskuskaupungit ja seutukaupungit, nyt jää näiden varjoon)

→ Edunvalvonnassa eri kuntien suora ääni kuuluviin

→ Edustus työryhmissä ja kannanottojen käsittely etukäteen esim. keku-verkostossa

→ Rohkeammat kannanotot eri kuntien näkökulmista

→ VOS-uudistuksessa kekujen näkemykset selkeästi esiin, esim. lapsista tulee maksaa enemmän valtionosuuksia

MAL-sopimuskäytäntöjen syventäminen ja kehittäminen

Muutosilmiö: Eriarvoistuminen

Eriarvoistuminen haastaa yhteiskuntaa monesta suunnasta.

Hyvinvointiyhteiskunta **pitää huolta** heikommistaan ja suomalaisten hyvinvointi sekä terveyden taso ovat jatkuvasti **kohentuneet**.

Suurin osa ihmisistä voi hyvin, mutta **eriarvoisuus on lisääntynyt** ja erot ovat kansainvälisesti suuria.

Eroja on esimerkiksi sosioekonomisten ryhmien, sukupuolten, valtaväestön ja vähemmistöjen sekä maantieteellisten alueiden välillä.

Kuntaliitto: Muutosajurit 2018

Haasteita kehyskunnille

Lapsiperheet eivät enää hakeudu kehyskuntiin

Keskuskaupunkien lieveilmiöt kuten huumeidenkäyttö siirtyy kehyskuntiin

Mahdollisuuksia kehyskunnille

Millaista apua, tukea ja lisäarvoa Kuntaliiton tulee teille tarjota tässä teemassa?

Keskeistä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen –

- Hyvien käytäntöjen levittäminen (jatketaan ja kehitetään)
- Kunnille vapaus aitoihin ja rohkeisiin kokeiluihin

Kuntaliiton tietotuotanto: eriarvoistumisen syyt, seuraukset ja ratkaisut

- Hyviä havainnoillistavia ja herätteleviä analyysejä ja vertailutietoja tarvitaan kunnissa

Sotu-uudistuksen edunvalvonta kehyskuntien näkökulmasta: nyt teoria ja käytäntö ei valtion Ajattelussa kohtaa → realismiin ylläpitäminen

Ratkaisuja kuntakentällä

- Asuntotuotannon tasapainottaminen
- Koulutuspalvelut
- Yleensä lähipalvelut (säilytettävä, ei keskittämistä)
-

Muutosilmiö: Demokratian murros

Ihmiset haluavat **vaikuttaa** yhteiskunnallisiin ja lähiympäristönsä asioihin ja osallistuminen kanavoituu eri tavalla. **Suorat vaikuttamisen muodot** haastavat edustuksellista demokratiaa. Länsimainen demokratia **kriisiytyy** ellei se uudistu ja ota uusia vaikuttamisen keinoja osaksi poliittista järjestelmää.

Uusia keinoja ovat verkkoäänestykset, osallistuva budjetointi, asiakas- ja kuntalaisraadit, palvelujen yhteiskehittäminen, verkostovaikuttaminen, ad hoc –tyyppiset kampanjat sosiaalisessa mediassa ja pop up - tapahtumat. Kansalaisjärjestöjen merkitys korostuu ja on entistä enemmän kumppanuuuspohjaista yhdessä tekemistä.

Kuntaliitto: Muutosajurit 2018

Haasteita kehyskunnille

Osallistamisaamisen kapeus
Pitkät välimatkat osallistumistilaisuuksiin;
julkisen liikenteen rajallisuus

Yhdistystoiminta näivetty
Nuorten osallistuminen; luottamushenkilöt
ikäntyneitä
Läpimienijät eduskuntaan keskuskaupungeista

Mahdollisuuksia kehyskunnille

Jalkautuvat asiakasraadit
Luottamushenkilöiden jalkautuminen

Kylätoiminta on aktiivista
Mökkiläisiä on paljon, kaksoiskuntalaisuus toisi
lisää verotuloja

Millaista apua, tukea ja lisäarvoa Kuntaliiton tulee teille tarjota tässä teemassa?

Osallisuuden haaste

- Paljon toiveita
- Vain pieni osa osallistuu
- Äänekkäiden "demokratia", esim. yksi henkilö puhuu koko yhdistyksen puolesta
- Some - metelit
- Luottamushenkilöiden rooli ja legitimiteetti → edustuksellinen demokratia turvattava, valtuusto edustaa kuntalaisia ja päättää

→ Kuntaliitolta keinoja ja malleja asian hallitsemiseen → ei lisää töitä ja veloitteita kunnilla

→ Kehityssuunta kohti "asianosaisten" osallistumista ja vaikuttamista (esim. lapset vaikuttaa koulun kehittämiseen)

→ Kunnan ja yhdistysten / yhteisöjen yhteiselämä → Kuntaliitolta ratkaisuja ja malleja kuntaneutraalina toimijana

- Kuntalaisten "velvollisuudet" vs. kasvava yksilöllisyys